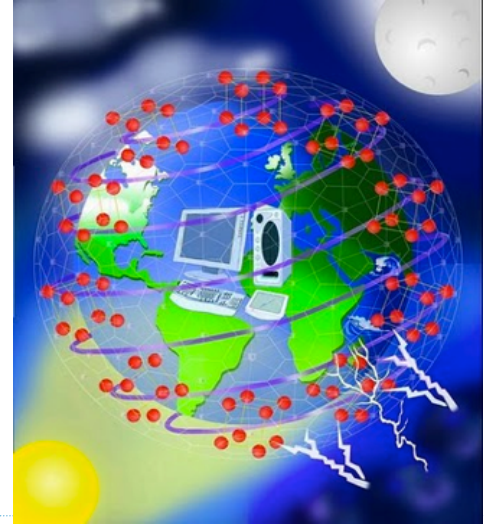

Kadınlar ve Kızlar, 'Bilgi ve İletişim Teknolojileri' İçinde

Elk. Müh. Alpaslan Güzelis
alpaslan.guzelis@emo.org.tr

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği ITU tarafından; 2012 yılı, 17 Mayıs 'Dünya Telekomünikasyon ve Bilgi Toplumu Günü'nün teması olarak yukarıdaki başlık belirlenmiştir. Dünya genelinde, özellikle kalkınmış ülkeler dışında kadının toplum içindeki yeri, eşitsizlik temelli olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Gerek eğitim seviyesi, gerekse toplum içinde karar süreçlerine katılımı erkek egemen yapının baskısı altında yeterli gelişmeyi gösterememektedir. Bilgi toplumlarının oluştuğu öngörülen çağımızda, kadının da bu yeni toplumsal yapılar içinde etkin olarak yer alabileceği düşüncesi; kadın haklarında olumlu gelişmelerin ortaya çıkma olasılığını güçlendirmektedir. Geçen yüzyılın ortalarına kadar kadınların, henüz siyasi yönetim yapıları içinde seçme seçilme hakkı bulunmazken, günümüzde bu sorun birçok ülkede aşılmış durumdadır. Devam eden olumsuzluk; bu süreçlere etkin olarak katılımının

sağlanabilmesi ve toplumun genelini ilgilendiren kararlarda eşit olarak belirleyici olabilmeleridir. Kuşkusuz, bilimin bize sunduğu teknolojik gelişmenin kadınların erkekler ile eşit haklar edinmede yadsınamaz önemli katkısı vardır. Bu alan içinde de 'Bilgi ve İletişim Teknolojileri', özellikle yüzyılımızda toplum yapılarının yanı sıra ilişki ağlarının şekillenmesinde belirleyici ana unsurlardan bir olmaktadır. İçinde bulunduğumuz yüzyılda, bugünden düşlenmesi kolay olmayan yeni bir yapıya doğru sürüklenmektedirler.

Dünya geneli için bir öneri olarak da dillendirilmiş olan bu yılın temasında; kadın ve kızların, bilgi toplumlarının eşit bireyleri olabilmelerine katkı sağlayacak olan 'Bilgi ve İletişim Teknolojileri'ni daha fazla kullanabilmesi temenni edilmektedir. Bu temenninin, özellikle demokrasileri yarı gelişmiş veya gelişmemiş ülkelerde dikkate alınacağını düşünmek çok gerçekçi olmayacaktır. Bu ülkelerde egemen olan siyasi güçler için kadınlar, erkeklerin bir adım gerisinde, genelde ev işleriyle uğraşan birer ikinci sınıf yurttaş konumdadırlar. Teknoloji yoğun bir yaşam biçiminin içinde yer almaları da çok benimsenecek bir durum değildir. Yarı gelişmiş demokrasiye sahip ülkeler arasında yer alan Türkiye'de

de ITU'nun bu yılki temasının yankı bulacağını düşünmek çok gerçekçi olmayacaktır. Özellikle son çıkarılan 4+4+4 Eğitim Yasası bunun önemli bir göstergesidir. Kız çocuklarının eğitiminin sürdürülebilirliğinde yeni bir geri adımın atılmasına neden olunmuştur. Geçmişe ait elde çok veri olmasa da bugünden çok farklı olmayan, kadınların dört duvar arasına sıkışıp kalmasının nedeni olan, toplum içinde etkin olarak yer almalarının önündeki engeller olabildiğince sürmektedir. 25 milyon çalışabilir kadından sadece 6 milyonu iş yaşamında yer alabilmektedir. Bunun da yarısından fazlası kayıt dışıdır ve sosyal güvenceden yoksundur. Yapılan son araştırmalara göre (Kaynak; 24 Nisan 2012 tarihli Posta Gazetesi); 9-18 yaş grubundaki 15 milyon çocuktan 4 milyonu evlendirilmiştir. Her 4 çocuktan 3'ünün bebeği vardır ve 3 çocuktan biri de okula gidememektedir. Okuma yazma bilmeyen çocuk oranı %15,6'dır. Okuma yazma bilmeyen her 10 kız çocuğundan 8'i evlendirilmiş durumdadır. Türkiye dünyada, çocuk evliliklerin en çok olduğu üçüncü ülkedir. Bu toplumsal yapı içinde kadınların geleceği ile ilgili çok umutlu olmak olası değildir.

Türkiye'de 2011 yılında, Bilgi ve İletişim Teknolojileri sektöründe göze çarpan değişimleri kısaca değerlendiril-

dirmek için sayısal verilere göz atacak olursak:

Yıllık ortalama 15 milyon gezgin (mobil) telefon ithalatı yapılırken 2011'de bu rakam 19 milyona çıkmıştır. Böylece toplam 4 milyar dolara yakın bir ithalat bedeli ödenmiştir. 2010 yılına göre ithalatta artış ise 4 milyon telefon olarak gerçekleşmiş oldu. Bu sektörde, altyapı yatırımları da dâhil telekomünikasyon teçhizatlarında üretim ve arge alanında hiç bir kademede yer almadan sadece tüketici olarak kaldığımız görülmektedir. 1980-2005 yılları arasında yerli firmalar tarafından geliştirilen pek çok cihaz kullanılmasına rağmen şu aşamada gözle görülür hiçbir üretimde söz sahibi değiliz. tüme yakın dışa bağımlılıkta değişen bir şey olmamış, aksine ithalat ihracat arasındaki uçurum gittikçe büyümektedir. Türkiye'de gezgin telefon abone sayısı 2011 yılında 2010 yılına göre 4,5 milyon artışla birlikte 65,3 milyona ulaşsa da, 2008 küresel kriz öncesi 65,8 milyon aboneye henüz geri dönülemedi. 65,3 milyon abonenin 31,3 milyonu 3G (üçüncü nesil) üzerinden çalışmaktadır. Penetrasyon (100 kişiye

düşen gezgin telefon yüzdesi) ise %88,6 ile %126 olan Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasının %40 altındadır. Bu oran, Avrupa Birliği ülkeleri arasında %161 ile en yüksek olarak Yunanistan'a aittir.

Sabit telefonda, özendiricilik konusunda bir adım atılmaması, aboneye yansıyan faturalardaki artış ve iletişim vergisi gibi ek ödenti zorunluluğu kan kaybının sürmesine neden olmaktadır. Ülkenin tümünde 2010 yılında 16,2 milyon olan sabit telefon abone sayısı, 2011 yılı sonunda 15,21 milyona düşerek 1 milyonluk bir eksilme gerçekleşmiştir. Son yedi yılda penetrasyon (yüz kişiye düşen gezgin telefon oranı) %26'lardan %20'ye gerilemiş olup, 'Sabit Telefon Hizmetleri' %90'ın üzerinde bir payla Türk Telekom A.Ş. tarafından sürdürülmektedir.

Geniş Bant internete erişim aboneliğinde, sabit telefon, kablo, fiber ve mobil dâhil olmak üzere; 2010 yılında 8,5 milyon olan sayı, 2011'de 5,5 milyon artışla 14 milyona ulaşmıştır. Bunun 6,7 milyonu xDSL türü abonelerden oluşmaktadır. 6,5 milyonu ise cep telefonları ve bilgisayarlar üzerinden olmak üzere gezgindir. 4,9 milyona ulaşan cep üzerinden internet aboneliği, genel erişim yapısı içinde önemli bir paya sahip olmuştur. Sabit hat geniş bant hizmetlerinde %90 ile en büyük pay yine Türk Telekom'dadır. Türkiye'de sabit geniş bant internet abonelerinde penetrasyon %41,2 olup, %61,4 olan AB ülkeleri ortalamasının %20,2 gerisindedir. AB'de en yüksek oran %85,1 ile Hollanda'da, en düşük ise %39,7 ile Romanya'da bulunmaktadır.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri kullanımını rakamsal veriler ışığında genel olarak değerlendirdiğimizde; son beş yıllık sürede önemli bir değişim yaşanmadığını ve AB ülkeleri ile olan farkın bir türlü kapanmadığını görmekteyiz. Bu olumsuzluk önem arz etse de, birincil olan bu teknolo-

jilerin ne denli bilgiye erişim amaçlı kullanıldığını. Bilgi toplumu olma yolunda doğru bilgiye hangi ölçekte ve oranda ulaşılması ile bunun kullanım amaçları da değerlendirilmesi gereken önemli etkenlerdir. Yapılan araştırmalarda Türkiye'de 30 milyon olduğu öne sürülen internet kullanıcılarının %77,8'inin amacının bir diğeriyle sohbet olduğu gözlemlenmiştir. Bu alanda da eğitim kurumlarının yönlendirici olmasına, bilgiye niçin ve nasıl ulaşılması gerektiği konusunda yol gösterici olmasına gereksinim vardır.

Eğitim gören pek çok genç mühendis ülkemizde üretim ve arge aşamaları olmadığından, sadece verilen teknolojiyi kullanır hale gelmiştir. Bunun sonucu olarak iş alanı olarak haberleşmenin daha da daralması kaçınılmaz bir son olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni mezun pek çok mühendis işsizlikle karşı karşıya gelmiştir.

Gelecekte daha yaşanabilir, paylaşımcı, katılımcı, eşitlikçi ve tam demokratik bir dünyayı arzuluyorsak, bu yolda kadınlara ve kızlara öncelik verilmeli, onların bir adım önde olmasına olanak yaratılmalıdır. Tüm teknolojik ürünlerde olduğu gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin de insanların mutluluğu amacını taşıdığı göz önüne alınarak, kadınlara ve kızlara bu konuda da pozitif ayrımcılık sağlanmak zorundadır. Kuşkusuz; dünyanın tek sahibinin sadece insanlar olmadığı ışığında, tüm canlıların yaşamını sürdürebilmesine olanak yaratan teknolojilere öncelik tanıyarak, doğayı yeneşamaz duruma getirebilecek üretim şekillerinden ve ürünlerden uzak durarak.

17 Mayıs 'Dünya Telekomünikasyon ve Bilgi Toplumu Günü', başta bu hizmetleri yaratan ve üreten emekçilerin olmak üzere, tüm toplumumuza ve insanlığa barış ile bilgi dolu iletişimli günler getirmesi dileğiyle kutlu olsun.

